

Ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022 - 2031

RAPORT Z EWALUACJI REALIZACJI STRATEGII W OKRESIE
2022–2024

AUTORZY: ZESPÓŁ DS. EWALUACJI STRATEGII

Spis treści

Cel i zakres ewaluacji	1
Metodologia	1
Opis realizacji Strategii, wnioski i rekomendacje.....	2
Rekomendacje redakcyjne.....	18

Cel i zakres ewaluacji

Celem przeprowadzenia ewaluacji było dokonanie oceny realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Brzeszcze na lata 2022–2031, zwanej dalej „Strategią”, w okresie 2022–2024, ze szczególnym uwzględnieniem skuteczności, efektywności oraz trafności podejmowanych działań. Podczas ewaluacji uwzględniono rekomendacje zawarte w raporcie z monitoringu za 2024 rok, a także wyniki szerokich konsultacji przeprowadzonych ze specjalistami zespołu oraz osobami pracującymi bezpośrednio z mieszkańcami gminy. Takie podejście pozwoliło na rzetelną ocenę realizacji Strategii, uwzględniając praktyczne doświadczenia oraz rzeczywiste potrzeby lokalnej społeczności.

Zakres analizy objął następujące zagadnienia:

1. ocena stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych,
2. analiza wpływu działań na poprawę sytuacji społecznej w obszarach objętych Strategią,
3. identyfikacja barier i czynników wspierających wdrażanie Strategii,
4. ocena dostosowania działań do rzeczywistych potrzeb społecznych różnych grup odbiorców,
5. sformułowanie wniosków i rekomendacji na przyszłość, w tym propozycji zmian w programowaniu lokalnej polityki społecznej.

Strategia koncentruje się na odpowiedzi na kluczowe wyzwania społeczne, w szczególności w zakresie:

1. wspierania rodzin w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży,
2. przeciwdziałania uzależnieniom i ich skutkom w rodzinie, w tym przemocy i wykluczeniu,
3. poprawy jakości życia osób starszych, zwłaszcza samotnych,
4. wsparcia dla osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie,
5. działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

Zakres terytorialny ewaluacji obejmuje gminę Brzeszcze, a analizie poddano zarówno działania instytucji publicznych, jak i partnerów społecznych zaangażowanych w realizację Strategii.

Metodologia

W procesie ewaluacji zastosowano metodę analizy danych zastanych (desk research), opierając się na raportach z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brzeszcze za lata 2022–

2024. Dokumenty te zawierały zarówno dane liczbowe, jak i informacje opisowe dotyczące zrealizowanych działań, co umożliwiło ocenę skuteczności i efektywności wdrażania Strategii oraz identyfikację obszarów wymagających dalszego wsparcia lub modyfikacji podejścia.

Rekomendacje przedstawione w niniejszym raporcie uwzględniają wnioski z monitoringu Strategii za lata 2022–2024. Jednocześnie, dzięki konsultacjom z zespołem oraz osobami realizującymi działania w terenie, uwzględniono również perspektywę praktyczną i bieżące doświadczenia. W efekcie część rekomendacji została doprecyzowana, a inne zaktualizowane w odniesieniu do zmieniających się uwarunkowań społecznych i organizacyjnych.

Ewaluacja została przeprowadzona wewnętrznie przez zespół roboczy złożony z przedstawicieli instytucji zaangażowanych w realizację Strategii. W skład zespołu weszli:

1. Koordynator, Ewa Zarycka - Nikiel, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzeszczach (socjolog),
2. Ekspert ds. pomocy społecznej, Monika Kabocik - Lekacz, przedstawiciel OPS w Brzeszczach,
3. Ekspert ds. pomocy społecznej, Joanna Wąsik, przedstawiciel OPS w Brzeszczach,
4. Ekspert ds. promocji i rozwoju lokalnego, Magdalena Jasek, przedstawiciel Urzędu Gminy w Brzeszczach,
5. Ekspert ds. działalności kulturalnej, Elżbieta Kózka, przedstawiciel Ośrodka Kultury w Brzeszczach,
6. Ekspert ds. profilaktyki uzależnień, Barbara Chrzęszcz - Noworyta, Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Uzależnień w Brzeszczach

Zespół spotykał się w celu wspólnej analizy dokumentacji, wymiany doświadczeń oraz formułowania wniosków i rekomendacji. Prace miały charakter konsultacyjny i opierały się zarówno na treści raportów z realizacji Strategii, jak i na wiedzy eksperckiej oraz znajomości lokalnych uwarunkowań społecznych członków zespołu.

Opis realizacji Strategii, wnioski i rekomendacje

W okresie 2022–2024 w gminie Brzeszcze realizowano działania wynikające ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022–2031. Skoncentrowano się na pięciu kluczowych obszarach: wsparciu rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, przeciwdziałaniu uzależnieniom w rodzinach, poprawie jakości życia osób starszych, wsparciu osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie, oraz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Poniżej przedstawiono syntetyczne zestawienie najważniejszych inicjatyw podjętych w analizowanym okresie.

Cel strategiczny 1: Wspieranie rodzin w kryzysie, przeżywających trudności w pełnieniu swych funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży

Cel operacyjny 1.1: Pomoc w identyfikacji i likwidacji przyczyn dysfunkcji w rodzinie

Działanie: Poradnictwo specjalistyczne

W 2022 roku Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) objął poradnictwem specjalistycznym 123% zakładanej liczby rodzin, co oznacza przekroczenie wartości docelowej o 23%. W kolejnych latach, 2023–2024, poziom realizacji celu utrzymywał się na poziomie 63%, co odzwierciedla zmianę wynikającą z wdrożenia nowego modelu działania OPS. Model ten, oparty na celach i zasadach pomocy społecznej zgodnych z ustawą o pomocy społecznej, promuje samopomoc i zasadę subsydiarności, wspierając większą samodzielność rodzin w rozwiązywaniu problemów.

W Punkcie Konsultacyjno-Terapeutycznym (PKT) w 2022 roku zrealizowano 91% zakładanej wartości docelowej liczby rodzin objętych wsparciem. W 2023 roku osiągnięto pełen sukces – 100% założonego celu (65 rodzin). W 2024 roku poziom realizacji wyniósł 71% w stosunku do wartości oczekiwanej. Zróżnicowanie poziomu realizacji w poszczególnych latach może wynikać z naturalnej dynamiki funkcjonowania społeczności oraz zmieniających się potrzeb rodzin w zakresie wsparcia.

Rekomendacje:

- Kontynuować działania zgodne z zasadą subsydiarności oraz wspierać rodziny w samopomocy.
- Monitorować zmieniające się potrzeby rodzin, aby w razie konieczności elastycznie dostosowywać zakres i formę wsparcia.

Cel operacyjny 1.2: Wspomaganie i usprawnianie systemu pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży

Działanie: Praca socjalna w rodzinach przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

W latach 2022–2024 liczba pracowników socjalnych w OPS spełniała wymogi ustawowe, co zapewniło odpowiednie warunki kadrowe. Liczba rodzin objętych pracą socjalną była jednak niższa niż zakładano: o 56% w 2022 roku i o 31% w 2023 roku. Dopiero w 2024 roku osiągnięto zakładaną wartość. Może to świadczyć o usprawnieniu diagnozy potrzeb i lepszym ukierunkowaniu działań. Niska zgłaszalność problemów w pierwszych latach mogła wynikać z barier w dostępie do pomocy lub zmieniającego się zapotrzebowania.

Rekomendacje:

- Zintensyfikować działania informacyjno-edukacyjne, aby podnieść świadomość rodzin na temat dostępnych form wsparcia, podkreślając, że celem pomocy jest wzmacnianie ich samodzielności.
- Wprowadzić systematyczne monitorowanie potrzeb społecznych, aby lepiej dostosować wsparcie do rzeczywistych wyzwań rodzin i sprzyjać ich integracji społecznej.

Działanie: Asystent rodziny jako osoba wspierająca rodzinę naturalną/biologiczną

W latach 2022–2024 cel dotyczący liczby zatrudnionych w OPS asystentów rodziny był realizowany zgodnie z wymogami ustawowymi, a każdy z zatrudnionych pracował jednocześnie z maksymalnie 15 rodzinami, co zapewniało odpowiednią jakość wsparcia.

Liczba rodzin objętych pomocą w latach 2022-2023 przekraczała zakładaną wartość docelową – w 2022 roku o 12%, a w 2023 o 15%, natomiast w 2024 roku utrzymała się na założonym poziomie. Może to świadczyć zarówno o skuteczności wsparcia, jak i o wysokim zapotrzebowaniu w poprzednich latach. Brak sygnałów o przeciążeniu asystentów wskazuje na dobrze prowadzoną organizację pracy.

Liczba rodzin kończących współpracę z asystentem z własnej inicjatywy była zmienna - w 2022 roku nie osiągnięto planowanego rezultatu, w 2023 roku odnotowano wzrost zakładanej wartości o 166%, co może wskazywać na pozytywne efekty pracy asystentów i wzmacnianie samodzielności rodzin. W 2024 roku wskaźnik ten był niższy o 33% od docelowego, co może wynikać z większego skomplikowania sytuacji życiowej rodzin lub konieczności kontynuowania dłuższego wsparcia.

W latach 2022-2024 wskaźnik „odsetek rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, do których powróciło/y dziecko/i umieszczone w pieczy zastępczej” kształtował się na niskim poziomie – odpowiednio 0%, 3,3% i 0%. W analizowanym okresie powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny objętej wsparciem asystenta odnotowano jedynie w 2023 roku. W raporcie z monitoringu Strategii wskaźnik ten został błędnie wykazany jako 0%; korekty dokonano w trakcie ewaluacji. Niskie wartości wskaźnika są naturalne na wczesnym etapie realizacji Strategii, ponieważ proces reintegracji rodzinnej jest złożony, wymagający stabilizacji sytuacji życiowej i poprawy kompetencji wychowawczych rodziców, dlatego efekty pracy asystentów widoczne są często dopiero po kilku latach.

Rekomendacje:

- Kontynuować obecną organizację pracy asystentów rodziny, monitorując jakość wsparcia oraz liczbę rodzin objętych pomocą zgodnie ze standardami ustawowymi.
- Wzmacniać kompetencje wychowawcze rodziców objętych asystą.
- Zapewnić bieżącą weryfikację danych w raportach monitoringowych, aby uniknąć błędów w sprawozdawczości.

Działanie: Opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny

Realizacja działania przebiega zgodnie z założeniami. Gminne programy wspierania rodziny są przygotowywane i wdrażane w zakładanym cyklu, co zapewnia ciągłość wsparcia i stabilność podejścia strategicznego. Pierwszy program (2021–2023) był kontynuowany zgodnie z zapisami Strategii, a kolejny, na lata 2024–2026, został uruchomiony bez opóźnień.

W latach 2022 i 2023 zrealizowano 100% zaplanowanych zadań, co potwierdza efektywność organizacyjną oraz odpowiednie zaplecze instytucjonalne. W 2024 roku wskaźnik realizacji spadł do 86%, co może wynikać z przejściowych trudności, takich jak ograniczenia kadrowe, przesunięcia priorytetów lub dostosowanie do zmieniających się potrzeb lokalnych. Należy zauważyć, że spadek nie musi świadczyć o nieskuteczności, ale raczej o naturalnych wahaniach realizacyjnych w dłuższej perspektywie.

Rekomendacje:

- Monitorować postępy realizacji Programu Wspierania Rodziny w kolejnych latach, ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn częściowej realizacji zadań w 2024 roku.

- Przeprowadzać analizę dostępnych zasobów (kadrowych, finansowych, organizacyjnych) pod kątem ich adekwatności do potrzeb wynikających z realizacji programu.
- Rozważyć wprowadzenie okresowych ewaluacji w trakcie trwania programu, co pozwoli na wcześniejsze wykrywanie trudności i elastyczne dostosowanie działań.
- Diagnozować ewentualne zmiany w lokalnych potrzebach, które mogą wpływać na przesuwanie lub modyfikowanie zaplanowanych działań.

Działanie: Wsparcie materialne rodzin

Działanie związane z udzielaniem wsparcia materialnego rodzinom było realizowane zgodnie z przepisami i obowiązującymi programami rządowymi. W analizowanym okresie (2022–2024) obserwuje się znaczące wahania w liczbie rodzin i osób korzystających z różnych form pomocy (zasiłki, posiłki, stypendia, świadczenia rodzinne). W większości przypadków odnotowano spadek liczby odbiorców, co może być związane ze zmianą sytuacji społeczno-ekonomicznej, kryteriami dostępu do świadczeń lub naturalną dynamiką potrzeb rodzin.

Jednocześnie analiza danych dotyczących wsparcia materialnego jako elementu realizacji Strategii jest nieadekwatna i niezasadna z punktu widzenia oceny działań strategicznych na poziomie gminy. Świadczenia pieniężne i pomoc rzeczowa są realizowane w oparciu o obowiązujące przepisy ustawowe i programy rządowe, a nie w wyniku działań wynikających z lokalnej strategii. Ich liczba zależy od zewnętrznych uwarunkowań (np. zmian w polityce państwa, kryteriów dochodowych, sytuacji demograficznej), na które gmina nie ma wpływu. Tym samym uwzględnianie tego działania w Strategii nie pozwala ani na realną ocenę skuteczności lokalnych działań, ani na wyciąganie trafnych wniosków z realizacji celów społecznych.

Rekomendacje:

- Usunąć działanie „Wsparcie materialne rodzin” ze Strategii jako wskaźnik realizacji celu operacyjnego, ponieważ świadczenia pieniężne i pomoc materialna wynikają z przepisów prawa, są realizowane niezależnie od Strategii i nie stanowią miarodajnego narzędzia oceny skuteczności lokalnej polityki społecznej.
- Skoncentrować Strategię na działaniach aktywizujących i wspierających rozwój samodzielności rodzin, zgodnie z zasadą subsydiarności oraz ideą pomocy dla samopomocy.

Działanie: Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

W latach 2022 i 2023 realizowany był jeden, wieloletni Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie (PPPR). W związku z wejściem w życie nowych przepisów pod koniec 2023 roku, w 2024 roku przyjęto uchwałą nowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024–2030 (PPPD). Program ten zastępuje wcześniejszy i kontynuuje działania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Po zakończeniu tego okresu przewidziana jest kolejna aktualizacja programu, która wejdzie w życie w 2031 roku.

Odsetek zrealizowanych zadań w ramach PPPR w 2022 i 2023 roku utrzymywał się na poziomie powyżej 80%, jednak w 2024 roku nastąpił znaczący spadek do 55%. Obniżenie poziomu realizacji zadań w 2024

roku było konsekwencją zmian ustawowych, które wprowadziły nowe rozwiązania organizacyjne w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Wymagało to dostosowania procedur oraz przeszkolenia osób zaangażowanych w realizację zadań, w tym przedstawicieli instytucji, które dotychczas działały w odmiennych ramach organizacyjnych. Proces ten przejściowo wpłynął na tempo wdrażania Programu.

Rekomendacje:

- Uwzględnić, podczas redakcji językowej dokumentu, nazwę Programu wynikającą ze zmienionej pod koniec 2023 roku ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
- Monitorować systematycznie realizację nowego programu na lata 2024–2030, aby zapewnić osiągnięcie założonych celów.

Działanie: Zapewnienie funkcjonowania placówki wsparcia dziennego

Realizacja założeń dotyczących liczby placówki i liczby miejsc w placówce wsparcia dziennego została wykonana zgodnie z planem przez wszystkie trzy lata. W 2022 roku liczba dzieci w placówce była o 37% niższa od zakładanej, w 2023 roku była zgodna z planem, a w 2024 roku przekroczyła go o 7%. Kluczowym jest, by placówki wsparcia dziennego pomagały dzieciom, które znajdują się w szczególnie trudne sytuacjach, pełniąc funkcję uzupełniającą wobec rodziny, a nie ją zastępującą.

Rekomendacje:

- Monitorować dostępność miejsc i promocję oferty placówki, koncentrując działania na docieraniu do dzieci w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.
- Wzmacniać rolę placówki jako wsparcia dla rodzin, zapobiegając ich zastępowaniu przez instytucje i dostosowywać ofertę do rzeczywistych potrzeb beneficjentów.

Cel operacyjny 1.3 Kształtowanie nawyków i zachowań sprzyjających trwałości rodziny oraz osobistemu zdrowiu i bezpieczeństwu jej członków.

Działanie: Kampania edukacyjna na rzecz wzmacniania wartości rodziny

Kampania edukacyjna w 2022 roku została zrealizowana zgodnie z założeniem. W latach 2023-2024 kampanie edukacyjne na rzecz wzmacniania wartości rodziny nie zostały zrealizowane z uwagi na ograniczone możliwości organizacyjne po stronie jednostek odpowiedzialnych. Zarówno OPS, jak i Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Uzależnień („Pełnomocnik”) skupiali swoje działania na bieżącej pracy z rodzinami w kryzysie i realizacji zadań interwencyjnych. Elementy wzmacniania więzi rodzinnych były jednak obecne w ramach tych działań, m.in. poprzez indywidualne konsultacje, wsparcie psychologiczne i działania informacyjne – edukacyjne kierowane do rodzin.

Rekomendacje:

- Zapewnić coroczną realizację kampanii edukacyjnych na rzecz wzmacniania wartości rodziny zgodnie ze Strategią.
- Wzmacniać współpracę z partnerami zewnętrznymi: organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi oraz innymi podmiotami lokalnymi, w celu zwiększenia szans na realizację kampanii.

Działanie: Lokalne wydarzenia rozrywkowe dla rodzin

W 2022 liczba lokalnych wydarzeń rozrywkowych przekroczyła wartość docelową o 1025%, w 2023 roku o 800%, a w 2024 roku o 525%. Osiągnięte wyniki znacząco przekraczają zakładany poziom wskaźnika. Jednocześnie wartość docelowa została ewidentnie niedoszacowana w stosunku do faktycznego potencjału działań, co sprawia, że procentowe przekroczenie wskaźnika nie odzwierciedla nadmiernej realizacji, lecz błędne oszacowanie celu.

Rekomendacje:

- Kontynuować działania przynoszące wysokie rezultaty.
- Zweryfikować sposób szacowania wartości docelowych wskaźników.
- Doprecyzować metodę gromadzenia i raportowania danych.

Działanie: Propagowanie zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i zdrowej diety

W 2022 roku liczba zrealizowanych przedsięwzięć promujących zdrowy styl życia, aktywność fizyczną i zdrową dietę przekroczyła zakładaną wartość o 1483%, w 2023 roku o 1517%, a w 2024 r. o 317%. Zauważalna jest podobna tendencja jak przy poprzednim wskaźniku – wartość osiągnięta znacznie przewyższa planowaną. Może to świadczyć o intensyfikacji działań w analizowanym obszarze, ale także o potrzebie weryfikacji przyjętych założeń.

Rekomendacje:

- Kontynuować działania przynoszące wysokie rezultaty.
- Zweryfikować sposób szacowania wartości docelowych wskaźników.
- Doprecyzować metodę gromadzenia i raportowania danych.

Działanie: Kształtowanie kultury bezpieczeństwa rodziny i jej członków

Podobnie jak w dwóch poprzednich wskaźnikach, wartości osiągnięte znacząco przekraczają wartość docelową. W kolejnych latach przekroczenia przedstawiają się następująco: 2022 rok – 500%, 2023 rok – 100%, 2024 rok – 20900%. Taka dynamika może świadczyć o systematycznej aktywności jednostki, ale jednocześnie sugeruje, że wartości docelowe lub metodologia pomiaru wymagałyby weryfikacji, szczególnie w przypadku roku 2024.

Rekomendacje:

- Utrzymać wysoki poziom aktywności jednostek realizujących zadania.
- Dokonać przeglądu szacowania wartości docelowych, uwzględniając duże różnice między latami.
- Doprecyzować metodę gromadzenia i raportowania danych.

Cel strategiczny 2: Wspieranie osób i rodzin w kryzysie, zagrożonych lub dotkniętych uzależnieniem

Cel operacyjny 2.1: Pomoc w identyfikacji i likwidacji przyczyn dysfunkcji w rodzinie

Działanie: Poradnictwo specjalistyczne

W latach 2022-2024 poradnictwo specjalistyczne realizowane było w trzech formach; w OPS, PKT oraz w Poradni Leczenia Uzależnień (PLU). Analiza wskaźników wskazuje na zróżnicowaną, lecz generalnie malejącą dynamikę korzystania z tej formy wsparcia. W OPS odnotowano najwyższy poziom realizacji w 2023 roku (93% wartości zakładanej), przy niższych wynikach w 2022 roku (49%) i 2024 roku (18%). W PKT poziom realizacji utrzymywał się na wysokim poziomie w latach 2022-2023 (odpowiednio 85% i 84%), a w 2024 roku spadł do 58%. W PLU, przy wartości zakładanej 200 osób rocznie, wskaźnik osiągnął 19% w 2023 roku i 23% w 2024 roku; brak danych za 2022 rok wynika z faktu, że w tym okresie podmiot nie prowadził systematycznego monitoringu liczby udzielanych porad.

Zmienność wartości wskaźników wynika przede wszystkim z wahań zapotrzebowania na wsparcie wśród osób i rodzin znajdujących się w kryzysie, zagrożonych lub dotkniętych problemem uzależnienia. Część z nich nie zgłasza się po pomoc z powodu oporu przed ujawnieniem problemu lub braku identyfikacji z własnymi trudnościami. W efekcie dostępne formy pomocy nie zawsze są w pełni wykorzystywane, mimo ich stałej dostępności i gotowości do świadczenia usług.

Rekomendacje:

- Wzmocnić działania informacyjne i edukacyjne, które zwiększają świadomość społeczną dotyczącą uzależnień oraz dostępnych form wsparcia.
- Promować korzystanie z pomocy specjalistycznej w sposób niepiętnujący, z naciskiem na aspekt profilaktyczny i wspierający.
- Systematycznie gromadzić i raportować dane o udzielonym poradnictwie, aby umożliwić rzetelną ocenę działań w kolejnych latach.
- Dokonać weryfikacji wartości docelowej wskaźnika dla PLU tak, aby lepiej odpowiadała rzeczywistej liczbie osób korzystających z poradnictwa.

Cel operacyjny 2.2: Wspomaganie i usprawnianie systemu pomocy osobom i rodzinom zagrożonym lub dotkniętym uzależnieniem

Działanie: Opracowanie i realizacja gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii

W latach 2022-2024 uchwalono dwa programy dwuletnie, co odpowiada początkowej fazie Strategii, a pełną ocenę osiągnięcia zakładanych wartości będzie można przeprowadzić po zakończeniu całego okresu obowiązywania Strategii (2022-2031). Odsetek zadań zrealizowanych w stosunku do zaplanowanych utrzymywał się na poziomie 69-70%, pozostając stabilnym, ale nieosiągającym wartości docelowej, co wskazuje na potrzebę dalszego monitorowania i wzmocnienia mechanizmów zapewniających pełną realizację działań.

Rekomendacje:

- Zapewnić coroczną realizację zaplanowanych działań w ramach gminnych programów.
- Systematycznie monitorować realizację programów i odsetek zadań.
- W przypadku opóźnień lub braków w realizacji zadań, wskazywać przyczyny i wprowadzać działania naprawcze.

Działanie: Wspecjalizowana pomoc dla osób, które zmagają się z problemem uzależnienia

Wskaźnik osiągnięcia liczby osób uzależnionych, objętych wyspecjalizowaną pomocą w podmiocie leczniczym, w 2022 roku wyniósł 132% wartości docelowej, co oznacza znaczące przekroczenie założeń. W 2023 roku poziom realizacji spadł do 72% planu, natomiast w 2024 roku ponownie odnotowano wzrost – do 139% wartości docelowej. Dynamika wskaźnika odzwierciedla naturalne wahania liczby osób korzystających z pomocy w kolejnych latach.

Liczba członków rodzin osób uzależnionych, objętych wyspecjalizowaną pomocą w podmiocie leczniczym, w 2022 roku osiągnęła 165% wartości docelowej. W 2023 roku zrealizowano 95% planu, a w 2024 roku ponownie odnotowano wynik powyżej zakładanego, tj. 115% wartości docelowej. Dynamika tego wskaźnika jest zbliżona do wskaźnika dotyczącego osób uzależnionych i wynika z naturalnych wahań liczby osób i rodzin zgłaszających się po wsparcie.

Rekomendacje:

- Utrzymać wsparcie dla osób uzależnionych i ich rodzin na obecnym poziomie.
- Prowadzić działania informacyjne i edukacyjne dla rodzin osób uzależnionych.
- Monitorować liczby osób i rodzin korzystających z pomocy oraz aktualizować wartości docelowe wskaźników w razie potrzeby.

Działanie: Działalność organizacji pożytku publicznego realizującej wsparcie na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin

W latach 2022–2024 na terenie gminy nieprzerwanie działała co najmniej jedna organizacja prowadząca wsparcie dla osób uzależnionych i ich rodzin, dzięki czemu zachowano ciągłość realizowanych działań. Z roku na rok rośnie liczba osób korzystających z tej formy pomocy, co potwierdza rosnące zaufanie do organizacji oraz skuteczność oferowanych działań.

Rekomendacje: Kontynuować wsparcie dla organizacji pozarządowych realizujących działania w tym obszarze, uwzględniając rosnące zapotrzebowanie i pozytywne efekty ich pracy.

Działanie: Praca socjalna z osobami uzależnionymi oraz z rodzinami osób uzależnionych

W latach 2022–2024 zatrudnienie pracowników socjalnych w OPS było utrzymane na poziomie 100%, zgodnie z wymogami ustawowymi.

Wsparcie rodzin z problemem uzależnienia było realizowane poniżej wartości docelowej – w 2022 roku osiągnięto 69% zakładanego poziomu, natomiast w 2023 i 2024 roku poziom ten spadł do 33%. Liczba zawieranych kontraktów socjalnych w 2022 roku przewyższyła wartość docelową o 73%, natomiast w kolejnych dwóch latach wyniosła 67% zakładanej wartości. Najniższe wskaźniki odnotowano w zakresie zakończonych i pozytywnie ocenionych kontraktów socjalnych – 40% w 2022 roku, 0% w 2023 roku oraz 10% w 2024 roku. Przyczyną niższej realizacji wskaźników była niska chęć współpracy osób uzależnionych i ich rodzin, a nie ograniczenia w pracy socjalnej.

Rekomendacje:

- Skupić działania na skutecznej realizacji pracy socjalnej z osobami uzależnionymi i ich rodzinami.

- Monitorować realizację wsparcia i kontraktów socjalnych oraz dokumentować przyczyny braku współpracy i podejmować działania wspierające ich realizację.
- Zwiększyć kompetencje pracowników socjalnych poprzez regularne szkolenia i superwizję, szczególnie w pracy z osobami zmagającymi się z uzależnieniami.

Działanie: Pomoc materialna i niematerialna z systemu zabezpieczania społecznego dla osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem oraz rodzin osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem

W analizowanym okresie (2022–2024) zaobserwowano spadek liczby rodzin korzystających z pomocy materialnej. Może to wynikać ze zmieniających się zasad przyznawania świadczeń, w tym kryteriów dochodowych. Ponieważ pomoc materialna udzielana jest na podstawie przepisów prawa, a nie w ramach lokalnych decyzji strategicznych, jej uwzględnianie w Strategii nie pozwala na trafną ocenę skuteczności działań gminy w obszarze wsparcia osób z problemem uzależnienia.

Rekomendacje:

- Usunąć to działanie z treści Strategii, ponieważ pomoc materialna nie stanowi elementu lokalnej polityki strategicznej, a wynika z obowiązujących regulacji prawnych.
- Skupić działania strategiczne na aspektach, które gmina może realnie kształtować, w szczególności na wspieraniu samodzielności, aktywizacji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu rodzin dotkniętych uzależnieniem.

Cel operacyjny 2.3: Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działanie: Realizacja programów profilaktyki zachowań ryzykownych i uzależnień oraz promocji zdrowia psychicznego, w tym programów rekomendowanych

W latach 2022–2023 liczba zrealizowanych programów profilaktyki zachowań ryzykownych, uzależnień i promocji zdrowia psychicznego znacznie przekroczyła wartość docelową, osiągnięto 190% założonego poziomu. Wyniki te świadczą o wysokiej aktywności i skuteczności działań profilaktycznych w tym okresie. W 2024 roku nastąpił jednak gwałtowny spadek liczby przedsięwzięć, zrealizowano jedynie 6 programów, co stanowi 20% wartości zakładanej. Tak znaczące obniżenie może wskazywać na problemy z koordynacją, planowaniem lub ograniczenia organizacyjne i finansowe. Jednocześnie wcześniejsze wysokie wyniki potwierdzają, że istnieje potencjał do odbudowania poziomu realizacji przy odpowiednim wsparciu i lepszym planowaniu działań.

W odniesieniu do programów rekomendowanych, w latach 2022–2023 nie zrealizowano żadnego, natomiast w 2024 roku wdrożono jeden program, czyli 20% zakładanego poziomu. Choć to niewielka poprawa, skala realizacji nadal pozostaje bardzo niska.

Ponadto, w dokumentach z monitoringu Strategii odnotowano błąd w raportowaniu, polegający na błędnym wskazaniu w 2024 roku liczby 31 programów rekomendowanych. Po weryfikacji ustalono, że faktycznie zrealizowano tylko jeden. Taka rozbieżność potwierdza potrzebę usprawnienia procesu monitorowania i weryfikacji danych, a także większego nacisku na jakość i rzetelność informacji przekazywanych w ramach raportowania. Zapewnienie wiarygodnych danych jest kluczowe dla oceny postępów realizacji Strategii i skutecznego planowania dalszych działań.

Rekomendacje:

- Wzmocnić planowanie i koordynację działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów rekomendowanych przez instytucje krajowe.
- Zapewnić rzetelność i poprawność danych raportowanych w ramach monitoringu Strategii, m.in. poprzez weryfikację źródeł i dokumentacji.
- Kontynuować realizację programów profilaktycznych, dostosowując je do potrzeb odbiorców oraz zwiększając nacisk na sprawdzone i skuteczne rozwiązania.

Cel strategiczny 3: Poprawa jakości życia osób starszych, w tym samotnych**Cel operacyjny 3.1: Wspomaganie i usprawnianie działań na rzecz funkcjonowania osób starszych w dotychczasowym środowisku życia****Działanie: Usługi opiekuńcze**

W latach 2022–2024 liczba osób korzystających z usług opiekuńczych wynosiła od 97% do 106% wartości docelowej, utrzymując się na poziomie zbliżonym lub powyżej założeń Strategii. Naturalne wahania w liczbie osób objętych wsparciem wynikały ze zmieniającego się zapotrzebowania w środowisku domowym, bowiem część osób wymagała opieki całodobowej w placówkach, a część osób zmarła. Liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych przekraczała wartość docelową w latach 2022–2023 (122% i 128%) i w 2024 roku wyniosła 97%, co odzwierciedlało mniejsze zapotrzebowanie w środowisku domowym. Liczba zatrudnionych opiekunów pozostawała stała - 100% realizacji celu we wszystkich latach.

Rekomendacje: Utrzymywać stabilne zatrudnienie opiekunów, aby zapewnić ciągłość i jakość świadczeń, monitorując jednocześnie liczbę osób korzystających z usług.

Działanie: Zapewnienie funkcjonowania ośrodka wsparcia jakim jest dzienny dom pomocy

Od momentu uruchomienia dziennego domu pomocy liczba korzystających z placówki utrzymuje się powyżej zakładanej wartości docelowej. W latach 2022–2024 uczestniczyło 12–14 seniorów rocznie, co odpowiada 109–127% wartości planowanej. Liczba dostępnych miejsc pozostaje stała i zgodna z założeniami (15 miejsc, realizacja 100%), a personel jest zatrudniony zgodnie z wymogami, zapewniając odpowiednią obsadę kadrową (5 osób, realizacja 100%). Mimo to, frekwencja w stosunku do dostępnych miejsc jest stosunkowo niska, co wskazuje na niewielkie wykorzystanie potencjału placówki i wysokie koszty utrzymania w przeliczeniu na uczestnika. Zmienność liczby seniorów oraz umiarkowane wykorzystanie miejsc sugeruje potrzebę przeglądu modelu funkcjonowania ośrodka, w celu lepszego dopasowania formy wsparcia do rzeczywistych potrzeb seniorów oraz zwiększenia efektywności organizacyjnej i finansowej.

Rekomendacje:

- Przeprowadzić analizę efektywności funkcjonowania placówki, uwzględniając frekwencję, zaangażowanie uczestników oraz koszty utrzymania.
- Zainicjować konsultacje z seniorami i organizacjami społecznymi w celu dostosowania oferty do rzeczywistych potrzeb (np. klub seniora, zróżnicowane formy aktywizacji).

- Rozważyć pilotażowe zmiany organizacyjne (np. zmiana liczby dni funkcjonowania) w celu oceny wpływu na frekwencję i koszty.
- Wzmocnić działania informacyjno-promocyjne, aby zwiększyć świadomość i zainteresowanie seniorów korzystaniem z placówki.
- Racjonalizować wydatki publiczne przy jednoczesnym utrzymaniu jakości świadczonych usług.

Działanie: Profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowia

W 2022 roku zrealizowano liczne działania w obszarze profilaktyki zdrowotnej, znacznie przekraczając zaplanowaną wartość wskaźnika – osiągnięto 250% realizacji. W 2023 roku nie przeprowadzono żadnych przedsięwzięć, co było prawdopodobnie skutkiem ograniczeń organizacyjnych lub zmian w harmonogramie działań. W 2024 roku działania wznowiono, osiągając zakładany poziom realizacji wskaźnika (100%), co może świadczyć o wdrożeniu skutecznych rozwiązań naprawczych oraz lepszej koordynacji działań.

Rekomendacje:

- Wzmocnić planowanie i koordynację działań profilaktycznych, aby zapewnić ich systematyczną realizację w kolejnych latach.
- Kontynuować współpracę z lokalnymi instytucjami (OPS, Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, placówki ochrony zdrowia) w celu dostosowania działań profilaktycznych do aktualnych potrzeb mieszkańców.
- Regularnie monitorować realizację działań, aby szybko reagować na ewentualne przerwy lub niedobory.

Cel operacyjny 3.2: Ochrona i poprawa sytuacji materialnej osób starszych, w tym samotnych

Działanie: Pomoc materialna i niematerialna z systemu zabezpieczenia społecznego

W latach 2022–2024 obserwuje się spadek liczby osób starszych korzystających z pomocy materialnej. Trend ten może wynikać zarówno ze zmieniających się potrzeb seniorów, jak i z obowiązujących zasad przyznawania świadczeń oraz zmian w polityce państwa w zakresie zabezpieczenia społecznego osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych (m.in. wprowadzenie dodatków z ZUS, takich jak świadczenie wspierające czy uzupełniające). Warto jednak podkreślić, że pomoc materialna realizowana jest na podstawie przepisów prawa, a nie zapisów Strategii. W związku z tym jej uwzględnianie w dokumencie strategicznym nie pozwala na miarodajną ocenę skuteczności lokalnych działań i nie stanowi adekwatnego wskaźnika realizacji Strategii.

Rekomendacje:

- Usunąć to działanie z treści Strategii, ponieważ pomoc materialna nie stanowi elementu lokalnej polityki strategicznej, lecz realizowana jest w ramach ustawowo określonych zadań.
- Skoncentrować treść Strategii na działaniach, które gmina może realnie kształtować, w szczególności na formach wsparcia sprzyjających aktywizacji i wzmacnianiu samodzielności osób starszych.

Cel operacyjny 3.3: Promowanie i wspieranie włączenia społecznego osób starszych

Działanie: Zajęcia edukacyjne z różnych dziedzin (technologie informatyczne, bezpieczeństwo, sport, żywienie, umiejętności społeczne)

W latach 2022–2024 realizowano zajęcia edukacyjne dla osób starszych z różnych dziedzin, takich jak technologie informatyczne, bezpieczeństwo, sport, żywienie czy umiejętności społeczne. W 2022 roku odbyło się wiele spotkań (145), w 2023 roku liczba zajęć spadła (30), a w 2024 roku ponownie wzrosła (79). Należy jednak zaznaczyć, że dostępne dane dotyczą wyłącznie liczby zajęć, a nie liczby lub rodzaju dziedzin. W związku z tym nie jest możliwe określenie procentowej realizacji wskaźnika i sprawdzenie, czy w każdym roku zrealizowano co najmniej dwie dziedziny, zgodnie z założeniami Strategii.

Rekomendacje:

- Zachować obecny wskaźnik i wprowadzić system raportowania zakresu tematycznego zajęć (np. przez przypisanie do kategorii), co umożliwi rzetelną ocenę realizacji celu.
- Jeżeli w którymkolwiek roku zajęcia obejmą mniej niż dwie dziedziny, uznać cel za częściowo zrealizowany i podjąć działania wspierające zwiększenie różnorodności tematycznej.

Działanie: Wydarzenia o charakterze kulturalnym i rozrywkowym

W latach 2022–2024 liczba zrealizowanych wydarzeń dla osób starszych znacząco przekraczała wartość docelową, osiągając odpowiednio w 2022 roku 2000% realizacji wskaźnika, w 2023 roku 1425% i w 2024 roku 375%. Jednocześnie wartość docelowa została ewidentnie niedoszacowana w stosunku do faktycznego potencjału działań, co sprawia, że procentowe przekroczenie wskaźnika nie odzwierciedla nadmiernej realizacji, lecz błędne oszacowanie celu.

Rekomendacje:

- Dostosować wartość docelową wskaźnika do realnego potencjału działań, aby procentowa realizacja była miarodajna.
- Monitorować zainteresowanie uczestników i preferencje dotyczące form wydarzeń, w tym warsztatów, wydarzeń międzypokoleniowych i aktywności online.
- Wzmacniać współpracę z lokalnymi instytucjami i organizacjami przy planowaniu i realizacji wydarzeń.

Cel strategiczny 4: Poprawa jakości życia osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie

Cel operacyjny 4.1: Przeciwdziałanie lub opóźnianie momentu wystąpienia niesamodzielności wśród osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie

Działanie: Usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze (w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi)

W latach 2022–2024 obserwowano zdecydowany wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych, znacznie przewyższający zakładane wartości – w kolejnych latach realizacja wyniosła odpowiednio 486%, 529% i 557% wartości docelowej. W tym samym okresie liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych odpowiadała liczbie beneficjentów i wyniosła 99%, 1168% oraz 962% wartości planowanej w latach 2022–2024, co pokazuje, że system skutecznie dostosowywał

się do rzeczywistych potrzeb osób długotrwale lub ciężko chorych. Warto zaznaczyć, że wysoki poziom godzin wynikał wprost ze zwiększonej liczby osób objętych wsparciem, a nie z nadzwyczajnej intensywności świadczeń.

Ogólne specjalistyczne usługi opiekuńcze nie zostały zrealizowane w żadnym z lat, osiągając 0% wartości docelowej. Natomiast w przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi raporty wykazywały również 0%, jednak faktycznie wsparcie otrzymało co najmniej dwoje dzieci, co odpowiada 100% zakładanej wartości dla tego wskaźnika. Rozbieżność między raportowanymi danymi a stanem faktycznym wskazuje na niedoskonałości w systemie ewidencjonowania i raportowania, które mogą zniekształcać ocenę skuteczności działań. Do poprawy pozostaje system sprawozdawczy, tak aby w przyszłości w pełni odzwierciedlał rzeczywisty poziom udzielanego wsparcia.

Rekomendacje:

- Udoskonalic system ewidencjonowania i raportowania, tak aby wszystkie faktycznie udzielone świadczenia były w pełni odnotowywane i odzwierciedlały rzeczywisty poziom realizacji działań.
- Dostosować wartości docelowe wskaźników do rzeczywistych potrzeb osób korzystających z usług opiekuńczych, aby uniknąć zawyżonego planu i lepiej mierzyć skuteczność działań.

Działanie: Działalność ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, jakim jest środowiskowy dom samopomocy

W latach 2022–2024 liczba miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy utrzymywała się na poziomie 100% wartości docelowej, co oznacza pełną realizację założonej dostępności infrastrukturalnej. Jednocześnie odnotowano wzrost liczby mieszkańców gminy korzystających z usług placówki, co wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na wsparcie w formie opieki dziennej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponieważ liczba miejsc jest stała i zależna od decyzji powiatu, dalsza reakcja gminy na zwiększone potrzeby wymaga przede wszystkim monitorowania sytuacji i współpracy z powiatem w zakresie zapewnienia odpowiedniej dostępności usług.

Rekomendacje:

- Monitorować na bieżąco liczbę mieszkańców gminy korzystających z usług ŚDS, aby ocenić realne zapotrzebowanie na wsparcie.
- Utrzymywać stałą współpracę z powiatem w zakresie zapewnienia dostępności miejsc w ŚDS dla mieszkańców gminy.

Cel operacyjny 4.2: Optymalny dobór typu i trybu wsparcia dla potrzeb osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie

Działanie: Zapewnienie osobom długotrwale lub ciężko chorym, opieki w warunkach domowych

W okresie 2022–2024 liczba osób korzystających z opieki domowej zmieniała się w kolejnych latach, osiągając 180% zakładanej wartości w 2022 roku, 107% w 2023 roku oraz 267% w 2024 roku, co wskazuje na wahania zapotrzebowania i jednocześnie wyraźnie przewyższało planowaną średnią liczbę beneficjentów. W ewaluacji „opieka w warunkach domowych” odnosi się wyłącznie do działań

realizowanych w ramach zadań własnych gminy lub jej jednostek, w szczególności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz wsparcia finansowego i środowiskowego. Z uwagi na brak dostępu do danych, nie uwzględniono świadczeń zdrowotnych realizowanych w środowisku domowym przez podmioty lecznicze (np. pielęgnarska opieka długoterminowa), mimo że formalnie mogą być z nimi związane.

Strategia przewiduje objęcie opieką zarówno usług społecznych, jak i zdrowotnych, jednak gmina nie realizuje świadczeń zdrowotnych ani nie ma na nie wpływu, gdyż wykonują je niezależne podmioty medyczne w ramach kontraktów z NFZ. Wskaźniki monitorujące realizację celu odnoszą się zatem wyłącznie do działań społecznych, co należy uwzględnić przy ocenie skuteczności Strategii.

Rekomendacje:

- Wyraźnie oddzielać w dokumentach strategicznych działania społeczne realizowane przez gminę od działań zdrowotnych pozostających poza jej kompetencjami.
- Dostosować model monitorowania skuteczności do realnych działań gminy, opierając ocenę wyłącznie na danych dostępnych z jednostek organizacyjnych, w szczególności OPS.
- Dokonać przeglądu zapisów Strategii, doprecyzowując zakres odpowiedzialności gminy i wskaźników oraz uwzględniając możliwość modyfikacji dokumentu w trakcie realizacji.

Działanie: Pomoc osobom długotrwale lub ciężko chorym, w skorzystaniu z placówki zapewniającej całodobową opiekę

W latach 2022–2024 zapotrzebowanie na pomoc w dostępie do placówek całodobowych ulegało zmianom. W odniesieniu do zakładanej średniej liczby beneficjentów osiągnięcia wyniosły 133% w 2022 roku, 367% w 2023 roku oraz 167% w 2024 roku. Największy wzrost w 2023 roku może wskazywać na pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców lub inne czynniki zwiększające potrzebę całodobowej opieki, natomiast spadek w 2024 roku sugeruje zarówno możliwe zmniejszenie liczby osób wymagających wsparcia, jak i ograniczoną dostępność odpowiednich placówek.

Należy podkreślić, że gmina nie prowadzi własnych placówek całodobowej opieki ani nie ma bezpośredniego wpływu na ich dostępność. Rolą gminy jest przede wszystkim udzielanie informacji oraz wsparcie w procesie korzystania z tych usług, realizowane w ramach pracy socjalnej i działań działu usług opiekuńczych. W konsekwencji działanie dotyczące pomocy w dostępie do placówek całodobowej opieki jest w praktyce poza bezpośrednim wpływem gminy, ponieważ decyzje o przyjęciach leżą w gestii podmiotów medycznych.

Mimo że liczba osób objętych wsparciem przewyższała zakładaną wartość, gmina nie może w pełni wpływać na osiągnięcie celu strategicznego, co należy uwzględnić w ocenie skuteczności działań.

Rekomendacje:

- Skoncentrować się na roli informacyjno-wspierającej pracowników socjalnych i działu usług opiekuńczych, zapewniając mieszkańcom rzetelne informacje o dostępnych placówkach całodobowej opieki oraz procedurach korzystania z nich.
- aktualizować Strategię, eliminując elementy nierealistyczne i dopasowując cele oraz działania do rzeczywistych kompetencji i zasobów gminy.

Cel operacyjny 4.3: Zapobieganie alienacji społecznej osób długotrwale lub ciężko chorych, w tym chorych psychicznie

Działanie: Zapewnienie osobom długotrwale lub ciężko chorym kontaktu z otoczeniem

W latach 2022–2024 zapewnianie osobom długotrwale lub ciężko chorym kontaktu z otoczeniem utrzymywało się na poziomie od 80% do 130% zakładanej liczby beneficjentów. W 2022 roku wsparcie objęło 80% planowanej liczby osób, natomiast w 2023 i 2024 roku liczba beneficjentów przewyższyła zakładane wartości, osiągając 130% w każdym z tych lat. Dane te wskazują na pozytywny trend w dostarczaniu wsparcia oraz lepsze dotarcie do grupy docelowej, choć w pierwszym roku realizacja nieco odbiegała od planu. Wyniki potwierdzają konsekwentne działania na rzecz przeciwdziałania alienacji społecznej osób długotrwale lub ciężko chorych.

Rekomendacje:

- Systematycznie wspierać kontakt osób długotrwale lub ciężko chorych z otoczeniem, informując o dostępnych formach wsparcia i ułatwiając nawiązywanie relacji społecznych.
- Rozważyć dodatkowe formy integracji społecznej w ramach dostępnych zasobów i współpracy lokalnej, np. grupy wsparcia czy inicjatywy sąsiedzkie.

Cel operacyjny 5.1: Dostosowanie form pomocy do zróżnicowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, umożliwiających im jak najdłuższe pozostawanie w środowisku własnego zamieszkania

Działanie: Asystencja osobista dla osób z niepełnosprawnościami

W latach 2022–2024 odnotowano systematyczny wzrost liczby osób korzystających z usług asystenta osobistego oraz liczby godzin świadczonego wsparcia. W odniesieniu do zakładanej średniej liczby beneficjentów, osiągnięcia wyniosły odpowiednio 108% w 2022 roku, 138% w 2023 roku oraz 208% w 2024 roku. W przypadku osób dorosłych wskaźnik osiągnął 367% w 2022 roku, 467% w 2023 roku i 767% w 2024 roku, natomiast dla dzieci do 16 roku życia wartości wyniosły 30% w 2022 roku, 40% w 2023 roku oraz 40% w 2024 roku.

Jeżeli chodzi o liczbę godzin świadczonych usług, osiągnięcia w stosunku do zakładanej średniej wyniosły 99% w 2022 roku, 116% w 2023 roku oraz 194% w 2024 roku. W przypadku osób dorosłych wskaźniki wyniosły odpowiednio 99%, 92% i 205%, a w przypadku dzieci 97%, 239% i 138%. Dane te potwierdzają rosnące zapotrzebowanie na usługę oraz jej znaczenie dla osób z niepełnosprawnościami.

Warto podkreślić, że realizacja asystencji osobistej jest całkowicie zależna od zewnętrznych środków finansowych (Fundusz Solidarnościowy), co ogranicza możliwość długofalowego planowania i stabilności wsparcia na poziomie lokalnym.

Rekomendacje:

- Kontynuować świadczenie usług asystencji osobistej, dostosowując je do rosnącego zapotrzebowania, w szczególności w przypadku osób dorosłych.
- Uwzględnić w lokalnym planowaniu możliwości stabilizacji finansowania lub współpracy z innymi instytucjami, aby zmniejszyć zależność od środków zewnętrznych.

Działanie: Specjalistyczne usługi opiekuńcze

W latach 2022–2024 gmina nie realizowała specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami lub przewlekle chorych (poza osobami z zaburzeniami psychicznymi), ponieważ nie zgłoszono zapotrzebowania.

W przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi wsparcie było realizowane na stabilnym poziomie. Analiza wskaźników godzin wykazała, że realizacja planu wyniosła 86% w 2022 roku, 86% w 2023 roku oraz 83% w 2024 roku.

Brak realizacji usług dla innych grup wskazuje, że w tym obszarze potrzeby były minimalne lub niezgłoszone.

Rekomendacje:

- Monitorować potencjalne zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze, aby w razie potrzeby szybko reagować.
- Utrzymać dostępność usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z aktualnymi potrzebami i zasadami pomocy społecznej.
- Zapewnić bieżącą współpracę z instytucją finansującą w celu utrzymania ciągłości świadczeń.
- Zaktualizować wskaźniki monitorujące, tak aby obejmowały osoby w wieku 16–18 lat, eliminując lukę w zakresie wieku.

Działanie: Pomoc materialna z systemu zabezpieczenia społecznego, przy uwzględnieniu problemu niepełnosprawności

Podobnie jak w przypadku pomocy materialnej dla osób starszych, pomoc ta realizowana jest w oparciu o przepisy prawa, a nie na podstawie lokalnej strategii, co ogranicza wpływ gminy na jej kształtowanie i ocenę skuteczności. W związku z tym rekomendacje dotyczące tego obszaru zostały ujęte w rozdziale dotyczącym pomocy materialnej dla osób starszych (punkt 3.2).

Cel operacyjny 5.2: Udostępnianie rozwiązań wspierających i ułatwiających życie opiekunów osób z niepełnosprawnościami

Działanie: Wsparcie wytchnieniowe dla opiekunów osób niesamodzielnych

W latach 2022–2024 odnotowano wzrost zapotrzebowania na usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych, zarówno w formie dziennej, jak i całodobowej. Analiza realizacji wskaźników wskazuje, że liczba osób korzystających z opieki dziennej w 2022 roku wyniosła 100% zakładanej wartości, w 2023 roku przekroczyła plan o 67%, w 2024 roku o 89%, natomiast liczba osób korzystających z opieki całodobowej wyniosła w 100% planu w 2022 roku, 150% planu w 2023 roku i 400% planu w 2024 roku.

W przypadku liczby godzin usług dziennych realizacja planu wyniosła 100% w 2022 roku, 165% w 2023 roku i 151% w 2024 roku. Natomiast w zakresie dni usług całodobowych osiągnięto 100% w 2022 roku, 333% w 2023 roku i 267% w 2024 roku.

Wzrost wartości wskaźników wskazuje na skuteczność działań oraz dobrą odpowiedź oferty do potrzeb opiekunów, choć ograniczenia finansowe w 2024 roku wpłynęły na zmniejszenie liczby dni opieki całodobowej.

Rekomendacje:

- Kontynuować systematyczne monitorowanie zapotrzebowania i jakości usług opieki wytchnieniowej.
- Uwzględniać ograniczenia związane z dostępnością środków zewnętrznych przy planowaniu dalszego rozwoju usługi.

Działanie: Włączanie opiekunów osób z niepełnosprawnościami do dyskursu nad lokalnymi programami społecznymi

W latach 2022–2024 nie przeprowadzono żadnych konsultacji społecznych z udziałem opiekunów i członków rodzin osób z niepełnosprawnościami, co oznacza, że cel operacyjny nie został osiągnięty w tym okresie. Pomimo zakładanej wartości docelowej wynoszącej co najmniej jedną konsultację w trakcie realizacji Strategii, w analizowanym okresie nie pojawiła się konieczność organizacji takich działań.

Rekomendacje:

- W przypadku planowania nowych działań lub zmian w lokalnych programach społecznych, rozważyć organizację konsultacji z udziałem opiekunów osób z niepełnosprawnościami, aby zapewnić ich udział w procesie decyzyjnym.
- Systematycznie monitorować potrzeby i oczekiwania opiekunów, aby móc elastycznie reagować na sytuacje, w których udział w konsultacjach będzie potrzebny i pożądany.

Rekomendacje redakcyjne

Poza rekomendacjami odnoszącymi się do poszczególnych działań, zwraca się uwagę na potrzebę przeprowadzenia redakcji językowej dokumentu źródłowego, obejmującej usunięcie błędów literowych, drobnych nieścisłości oraz poprawę spójności terminologicznej. Celem jest zwiększenie czytelności i profesjonalnego charakteru dokumentu. Zaleca się również, aby po dokonaniu redakcji na końcu dokumentu umieścić zestawienie wprowadzonych zmian w formie porównania: „tak było: (...) / tak jest: (...)”, co pozwoli w przejrzysty sposób przedstawić zakres korekty.

Podsumowanie

Ewaluacja wykazała, że wiele działań zaplanowanych w Strategii zostało zrealizowanych zgodnie z założeniami, choć w niektórych obszarach wystąpiły ograniczenia związane z dostępnością danych,

kompetencjami gminy oraz zewnętrznymi zmianami w otoczeniu społecznym i instytucjonalnym, takimi jak zmiany w przepisach prawa, zmiana sposobu realizacji zadań czy zmieniające się potrzeby mieszkańców. W kilku przypadkach konieczne okazało się także doprecyzowanie sposobu interpretacji wskaźników, co ma kluczowe znaczenie dla ich dalszego monitorowania.

Istotnym wnioskiem jest konieczność usunięcia z treści Strategii tego działania, które jest realizowane na podstawie przepisów prawa powszechnie obowiązującego i nie stanowi elementu lokalnej polityki strategicznej. Chodzi o obszar pomocy materialnej, którego uwzględnianie w Strategii utrudnia miarodajną ocenę skuteczności i nie odpowiada rzeczywistym kompetencjom gminy.

Na podstawie przeprowadzonych analiz sformułowano rekomendacje umożliwiające skuteczniejsze monitorowanie oraz dostosowanie celów i wskaźników do realiów wdrażania. Wskazano również potrzebę przeprowadzenia redakcji językowej dokumentu źródłowego.

Zebrane wnioski mogą stanowić podstawę do dalszej optymalizacji Strategii oraz planowania kolejnych działań na poziomie lokalnym, zwiększając ich skuteczność i trafność wobec faktycznych potrzeb mieszkańców.